

P R A K T I C K Ě P Ř I P A D Y.

Hypotekární pohledávku lze postoupiti s plným právním účinkem jen knihovním postupem.

D ů v o d y: V rozhodnutích nejvyššího soudu byla odporujícím si způsobem řešena otázka, zda lze hypotekární pohledávku s plným právním účinkem převésti přestou úmluvou stran bez knihovního zápisu převodu, či zda lze ji postoupiti s plným právním účinkem jen knihovním převodem.

Otázka jest v nauce sporná. Jednak se hájí názor, že se mimoknihovním postupem převádí pohledávka i zástavní právo, jednak názor, že mimoknihovní postup jest nemožný pro neodlučitelnost pohledávky od zástavního práva, jednak i názor, že mimoknihovní postup zjednává postupníku jen postavení zmocněnce k dobytí pohledávky ve vlastní prospěch.

Tato různost v názorech nauky zrcadlí se i v soudních nálezech.

Plenární senát vycházel, řeše otázku, z těchto úvah:

Za schůdnou cestu nelze uznati pokus, vytýčiti povšechnou právní zásadu a promítnouti ji na právní účinky, jež přicházejí v úvahu při postupu hypotekární pohledávky. Tato cesta by předpokládala, že zásada, z níž mají býti dovozeny důsledky, jest zásadou buď v zákoně výslovně stanovenou neb alespoň obecně uznávanou a nepopíratelnou. Není-li tomu tak, jest vratkým sám základ dedukce a vratkými se proto stávají i dedukce ze zásady. Přichází tu v úvahu jednak zásada o zvěcnění pohledávky jejím knihovním zajištěním, vedoucí k nauce o neodlučitelnosti knihovního zástavního práva od pohledávky, jednak zásada o akcesorní povaze zástavního práva. Ona zásada není nikde v zákoně vyslovena a není všeobecně uznávaná a nepopíratelná. S druhou zásadou lze sice vystačiti v jistých směrech, nelze s ní však vystačiti ve všem všude. Vhodnějším jest proto a vede bezpečněji k uspokojivému výsledku, uvědomiti si, o jaké právní účinky jde při postupu hypotekární pohledávky, a zda se tyto právní účinky dostavují touže měrou, nechťsi jde o knihovní nebo jen o mimoknihovní převod hypotekární pohledávky. Rozhled po těchto právních účincích vede k poznatku, že sice i mimoknihovní převod hypotekární pohledávky vyvolá některé, že však nevyvolá veškeré právní účinky, jež nastávají při knihovním převodu hypotekární pohledávky. Selhává-li však, byť i jen v některých právních účincích, mimoknihovní převod hypotekární pohledávky v poměru ku právním účinkům knihovního převodu, nelze k otázce odpověděti jinak, než se stalo. Doličiti, že tomu tak, lze jen rozbořem právního poměru mezi těmi, kdož při převodu hypotekární pohledávky přímo nebo nepřímo, vzdáleněji, přicházejí v úvahu.

V první řadě jde o právní poměr mezi postupitelem a postup-

níkem. Mezi nimi uskutečňuje se postup hypotekární pohledávky již smlouvou, konsensuálním kontraktem, v němž postupitel a postupník projevují souhlasnou vůli, že hypotekární pohledávka postoupitele jest nadále pohledávkou postupníkovou. Po této smlouvě jest postoupená hypotekární pohledávka v poměru mezi postupitelem a postupníkem majetkem postupníka a tento jest oprávněn, domáhati se na postupiteli i vydání vkladu schopné postupní listiny, by se dostal do pozemkové knihy.

V poměru k postoupenému dlužníku nestačí k plné účinnosti postupu již smlouva, nýbrž musí k ní přistoupiti především oznámení podle § 1396 obč. zák. Ale i po tomto oznámení má postupník jen osobní žalobu (*actio in personam*) z pohledávky proti osobnímu dlužníku, nemá však ještě věcné žaloby z práva zástavního (*actio in rem hypotecaria*) proti zástavci (majiteli hypoteky). Tato jest závislá na tom, že žalobce dá žalovanému vkladnou kvitanci (§ 1426 obč. zák.), kterou postupník nemůže vydati, dokud není zapsán v pozemkové knize. Dokud se tak nestalo, jest tedy právní stav tento: zastavená nemovitost ručí i postupníku (poněvadž ručí za pohledávku), ale zástavce není oprávněn a povinen platiti ani postupiteli, ani postupníkovi, nýbrž může se svého závazku zhostiti jen složením dluhu k soudu (§ 1425 obč. zák.).

Pokud jde o poměr k třetím osobám, platí především zásada, že mimoknihovní postup neplatí proti knihovnímu postupníkovi.

V řízení exekucním jde o otázku, zda může postupník, vede-li věřitel postoupitele exekuci na postoupenou pohledávku, této exekuci čeliti žalobou podle § 37 ex. ř. i tehdy, když jde o hypotekární pohledávku a postup se stal jen mimoknihovně. Otázku tu jest zodpověděti kladně. Neboť tím, že postupitel postoupil hypotekární pohledávku, třebas jen mimoknihovně, přestal býti věřitelem pohledávky, pohledávka vystoupila z jeho majetku a stala se majetkem postupníka, jenž tím nabyl práva, činícího exekuci postoupitelova věřitele nepřípustnou.

V řízení konkursním jest rozhodné, že nárok mimoknihovního postupníka na zástavní právo (§§ 451 a 1368 obč. zák.) jest jen nárokem obligačním proti postupiteli. Mimoknihovní postupník nemá tedy, dokud tento jeho obligační nárok není splněn, nárok na oddělené uspokojení (§§ 12 a 51 konk. ř.), nýbrž má jen postavení obyčejného konkursního věřitele.

Z těchto úvah plyne, že se i k mimoknihovnímu postupu pojí některé právní účinky, avšak ne veškeré.

Bylo proto otázku, předloženou plenárnímu senátu, zodpověděti, jak se stalo.

Plenární rozhodnutí ze dne 27. září 1932, Pres. 176/32.